

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЗОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ (СЛУХАЧІВ) ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8136>

ВІТЧЕНКО

Андрій Олександрович

доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри
суспільних наук Національного
університету оборони України,
м. Київ, Україна

Анотація. Статтю присвячено актуальній проблемі технологізації навчання курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів.

Наукову розвідку спрямовано на визначення сутності та спрямованості технологізації у вищій військовій освіті, розкриття особливостей технологізованого підходу до освітньо-професійної підготовки військових фахівців із вищою освітою.

Проаналізовано сучасні погляди і підходи до технологізації, встановлено наявність цілої низки прорахунків і недоліків у розв'язанні порушеної проблеми: аспектизація технологізованого освітнього процесу, отождоження технологій навчання із методами, формами і засобами навчання, брак науково обґрунтованої класифікації технологій тощо.

З'ясовано, що технологізація в освіті виникла як усвідомлена потреба упорядкувати освітній процес, надати йому належної чіткості, послідовності, узгодженості дій основних суб'єктів, спрямованості на досягнення запланованих навчально-пізнавальних і розвивальних результатів. Звідси визначено місце технологізації у моделі цілісного освітнього процесу, розкрито сутність ключових понять «технологізація», «технологічність» і «технологія навчання».

У статті викладено авторське бачення структури технології навчання; уточнено класифікацію технологій за рівнями їх застосування (технологія навчання, освітня технологія, педагогічна технологія). Авторське тлумачення технології навчання як алгоритмічно-інструментальної основи освітнього процесу проілюстровано на прикладі технології інтенсивного тренування (коучингу), що поєднує розподіл тренувального процесу на етапи, визначення відповідного навчального інструментарію, програмування дій викладача-коуча і курсантів (слухачів). Розкрито особливості реалізації технологізованого підходу до навчання курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів.

Ключові слова: курсанти; освітній процес; технологізація; технологізований підхід; технологічність; технологія навчання; слухачі; вищі військові навчальні заклади.

Нагальність неперервного підвищення якості вищої освіти, її приведення у відповідність до сучасного рівня розвитку науки і технологій зумовлюють посилений інтерес до проблеми методичної підготовки викладача, його здатності проектувати освітній процес, забезпечувати успішне досягнення програмних результатів навчання на засадах технологізованого підходу. Не випадково у Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 рр. наголошується на необхідності цифровізації і технологізації освітнього процесу, «використання інноваційних технологій та новітніх засобів навчання» (Кабінет Міністрів України, 2022). Пріоритетним напрямом діяльності освітньо-наукової спільноти визначено неперервну професі-

аналізацію науково-педагогічного персоналу, «створення умов для його мотивованого утримання, кар'єрного розвитку і результативної діяльності» (Кремень, 2026, с. 13). Звідси пояснюється актуальність пропонованого дослідження, його значущість для подальшого розвитку теорії і практики технологізованого навчання у закладах вищої освіти.

Аналіз останніх публікацій. Теоретичні засади технологізації освітнього процесу закладено у працях авторитетних зарубіжних (Н. Кроудер, Б. Ф. Скіннер, С. Прессі та ін.) і вітчизняних учених (А. Алексюк, О. Антонова, І. Дичківська, І. Зязюн, В. Кремень, О. Пехота, О. Пометун, П. Саух, С. Сисоєва, А. Фурман та ін.). Актуальним питанням упровадження сучасних технологій навчання у вітчизняних і зарубіжних ЗВО присвячено розвідки Т. Десятова, А. Зельницького, Т. Сергієнко, В. Стрельникова, І. Хміль та ін.

Серед загрозливих тенденцій у дослідженні порушеної проблеми спостерігаються спотворення сутності технологізованого освітнього процесу, ототожнення технологій навчання із ключовими понятійними категоріями, зокрема навчальним інструментарієм (методами, формами, засобами навчання) або освітнім процесом у цілому. Наприклад, сербський дослідник Лазар Стошич (Університет Юніон-Нікола Тесла, Белград) під освітньою технологією розуміє одночасно і «процес застосування сучасних технологій», і «спосіб концептуалізації виконання та оцінювання освітнього процесу», і «допомогу у застосуванні сучасних освітніх методів викладання», «інструмент навчання» (Stošić, 2015, р. 111). З огляду на компетентнісну освітню парадигму, важко погодитись із тезою автора розвідки «Важливість освітніх технологій у викладанні» про те, що основне призначення сучасних освітніх технологій полягає в тому, щоб забезпечувати «отримання нової інформації» (Stošić, 2015, р. 113).

У колективній монографії «Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти: від теорії до практики» під інноваційними освітніми технологіями розуміється «система оригінальних новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, які охоплюють цілісний освітній процес від визначення його мети до очікуваних результатів і цілеспрямовано, систематично й послідовно впроваджуються в освітню практику з метою підвищення якості освіти» (Хоружа, ред., 2024, с. 12). Якщо схвально поставитись до наведеної думки, тоді слід визнати, що освітня технологія

дорівнює цілісному освітньому процесу, а тому замість алгоритмічно-інструментального забезпечення навчання вона (тобто технологія) має відповідати за розроблення всіх компонентів освітньо-професійної підготовки фахівців із вищою освітою. Втім таке припущення порушує наукову логіку побудови освітнього процесу, згідно з якою технології добираються відповідно до освітніх цілей, а не навпаки. Звідси пояснюється абсолютна неприйнятність процитованого твердження для сучасної педагогічної науки.

Доволі суперечливою видається нам позиція А. Педорича, який одночасно витлумачує програмоване навчання і як «потужну і цікаву технологію» (Педорич, 2019, с. 71), і як «спосіб контролю і закріплення знань» (Педорич, 2019, с. 76), і як форму організації навчання, яка «допоможе також розвивати інтерактивне навчання» (Педорич, 2019, с. 71). Наведені визначення ускладнюють розуміння сутності досліджуваного явища, не дають змоги чітко розмежувати його з іншими науковими категоріями (система навчання, метод навчання та ін.).

Дотепер, на жаль, зберігаються технократичні погляди на освітню технологію як «інтернет і комп'ютерні інструменти» (Carstens, Mallon, Bataineh et al., 2021, р. 106), «освітні ресурси та цифрові інструменти» (Haleem, Javaid, Qadri et al., 2022, р. 276), сукупність технічних засобів, «цифрових та аудіовізуальних пристроїв» (Good & Hof, 2024), що фактично нівелює технологізацію освітнього процесу до застосування певних засобів навчання. Таким чином педагогічну теорію і практику прирікають на споживацьке ставлення до технічних інновацій замість наукового обґрунтування та розроблення алгоритмів їх продуманого відбору, узгодження з навчальним інструментарієм для подальшого ефективного використання в освітній практиці.

Чимало дослідників ставляться до технології як інструментальної основи навчання (Ellis & Bliuc, 2019; Десятов, 2020, с. 6; Терещук, Ільченко & Семенишина, 2023; Mena-Guacas, López-Catalán, Bernal-Bravo et al., 2025), іноді доволі формалізовано витлумачуючи її як поєднання методів (прийомів), форм і засобів навчання. Погоджуємося з думкою сучасних зарубіжних дослідників про недоцільність формалізації порушеної проблеми, внаслідок якої технологізація зводиться до сукупності навчального інструментарію, впровадження «технологічних інструментів» (Kimmons, McDonald & Rosenberg, 2025,

р. 863), «пристроїв або програмного забезпечення», замість того, щоб допомогти переналаштувати «традиційні педагогічні моделі, забезпечуючи нові методи навчання, засновані на взаємодії, персоналізації та співпраці» (Mena-Guacas, López-Catalán, Bernal-Bravo et al., 2025).

Більш обґрунтованою видається нам позиція вітчизняних дослідників А. Зельницького, О. Заболотного та Л. Левицької, згідно з якою технологізація постає як «процес теоретичного розроблення і практичного застосування сукупності певних педагогічних технологій, спрямованих на досягнення встановленого рівня сформованості у здобувачів освіти визначених компетентностей шляхом вибору та впровадження в освітню діяльність відповідних методів, засобів та організаційних форм, що мають гарантувати досягнення заздалегідь спланованих результатів навчання через чітко визначену послідовність дій» (Зельницький, Заболотний & Левицька, 2018, с. 115). Водночас критичного осмислення заслуговують окремі твердження авторів розвідки «Технологізація освітнього процесу вищих військових навчальних закладів», пов'язані з підміною понять (замість терміну «технологія навчання» вживається більш широке поняття «педагогічна технологія»), занадто розширеним і неконкретним тлумаченням технології як «...взаємодії суб'єктів педагогічної діяльності, що має гарантовано забезпечити визначений рівень сформованості у здобувачів військової освіти певних компетентностей ...шляхом вибору та впровадження в освітню діяльність певних методів, засобів та організаційних форм» (Зельницький, Заболотний & Левицька, 2018, с. 116). Завдяки порівнянню наведених цитувань встановлено непослідовність поглядів вітчизняних науковців, які спочатку вказують на алгоритмічність як провідну ознаку педагогічної технології («чітко визначену послідовність дій»), а в подальшому про неї забувають.

Доволі суперечливі погляди на сутність технології навчання виявляють автори монографії «Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти», які під ключовим поняттям розуміють і «спосіб реалізації змісту навчання» (Ребуха, ред., 2022, с. 5), і «науку про способи забезпечення потреб людства за допомогою технічних засобів», і «цілеспрямоване забезпечення освітнього процесу» (Ребуха, ред., 2022, с. 8), і «організований підхід до формування освітнього середовища» (Ребуха, ред., 2022, с. 38-39). Хибними є намагання дослідників протиставити окремі групи технологій і методи навчання.

Зокрема, автори згаданої вище монографії, слушно наголошуючи на перевагах інтерактивних технологій у реалізації розвивального потенціалу здобувачів вищої освіти, некоректно протиставляють їх методам навчання, які є одним із складових елементів будь-якої технології навчання: «Ці технології дають змогу досягти високого рівня засвоєння інформації (до 90 %), що значно вище, ніж при використанні інших методів навчання» (Ребуха, ред., 2022, с. 42).

Нам імпонує прагнення В. Ягупова розмежувати ключові наукові категорії «методика навчання» і «технологія навчання»: «...Методика і технологія співвідносяться як загальні педагогічні поняття щодо методики викладання певних навчальних дисциплін і входять у процесуальну чи методичну складову педагогічного процесу, що складається із методів, методичних прийомів, видів, форм і засобів навчання та виховання, формування та розвитку суб'єктів педагогічного процесу» (Ягупов, 2023, с. 347). Водночас слід відзначити непослідовність у поглядах В. Ягупова, який стверджує, що «кожна педагогічна технологія також має власну методику реалізації» (Ягупов, 2023, с. 349). Не можна погодитись також із припущенням, що педагогічна технологія входить до педагогічної системи «поряд зі традиційними та активними методами навчання», доповнює і модернізує їх «до методів і засобів професійної підготовки майбутніх фахівців» (Ягупов, 2023, с. 353), оскільки методи і засоби навчання входять до інструментальної компоненти технології.

Критичного осмислення заслуговує сучасне навчально-методичне забезпечення з педагогіки вищої школи, в якому спостерігаються вкрай непослідовні та суперечливі підходи до тлумачення ключового поняття «технологія навчання» (таблиця 1).

Неприйнятним вважаємо ототожнення понять «технологія навчання», «освітня технологія» і «педагогічна технологія», що простежується в окремих наукових розвідках (Артюшина & Саркісова, 2022; Зельницький, Заболотний & Левицька, 2018, с. 116; Хміль & Сергієнко, 2023, с. 156; Feng, Yu, Tan et al., 2025) і на неприпустимість якого вказують вітчизняні науковці (Ягупов, 2023, с. 347). Наявність визначеної негативної тенденції пояснюється, на нашу думку, браком науково обґрунтованої класифікації технологій, що використовуються у вищій освіті.

Тлумачення технології навчання у навчально-методичній літературі

№ з/п	Навчально-методичні видання	Понятійні визначення
1.	Навчальний посібник «Педагогіка вищої школи» (за ред. В.Е. Луначека, Н.О. Ткачової, 2024)	«тип організації навчання», «сукупність технічних та дидактичних засобів навчання», «спектр інструментів, ресурсів та методологій», «інструменти та ресурси», «спосіб доступу до навчального контенту через мобільні пристрої», «сукупність програмно-апаратних засобів», «широка галузь інформаційних технологій» (Луначек & Ткачова, 2024, сс. 97 – 98, 101 – 102, 105, 111, 115)
2.	Навчальний посібник «Педагогіка вищої школи» (Л.В. Задорожна-Княгницька, М.М. Нетреба, О.П. Бодик, 2022)	«педагогічна технологія – організація педагогічного процесу відповідно до конкретної педагогічної парадигми» (Задорожна-Княгницька, Нетреба & Бодик, 2022, с. 300)
3.	Навчально-методичний посібник «Дидактика вищої школи» (В.С. Кулішов, 2022)	«педагогічна технологія функціонує в якості науки, що досліджує найбільш раціональні шляхи навчання», «система найбільш раціональних способів досягнення педагогічної мети, наукова організація освітнього процесу» (Кулішов, 2022, сс. 79–80)
4.	Навчальний посібник «Педагогіка вищої школи» (О.Ф. Євсюков, 2021)	«процес підготовки та передавання інформації», «сукупність методів і технічних засобів збору, організації, збереження, обробки, передавання й подання інформації», «впровадження нових підходів до навчально-виховного процесу», «сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів», «одним із засобів навчання, що сприяє реалізації педагогічної ідеї», «дидактика і технологія навчання – це різні визначення одного поняття», «педагогічна технологія – ...науково обґрунтоване, певним чином організоване навчання» (Євсюков, 2021, сс. 180–182)
5.	Навчально-методичний посібник «Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін» (Л.В. Лебедик, В.Ю. Стрельников, М.В. Стрельников, 2020)	«жорстко алгоритмізована сукупність процесуально-методичних дій педагога і використовуваного ним дидактичного інструментарію, яка забезпечує ефективну навчальну діяльність учня чи студента і досягнення проєктованого результату дидактичного циклу» (Лебедик, Стрельников & Стрельников, 2020, с. 14)
6.	Підручник «Педагогіка вищої школи» (С.Г. Немченко, В.В. Крижко, І.Ф. Шумілова, О.М. Старокожко, О.Б. Голік, 2020)	«сукупність знань про способи й засоби процесу навчання» (Немченко, Крижко, Шумілова, Старокожко & Голік, 2020, с. 362)
7.	Підручник «Педагогіка вищої школи» (В.П. Головенкін, 2019)	«дидактика» і «технологія навчання» це різні визначення одного поняття. Але різниця в тому, що дидактика – це теорія навчання в цілому, а технологія навчання – це конкретно науково обґрунтовані цілі за певними етапами навчання» (Головенкін, 2019, с. 231)

Мета статті – визначити сутність і спрямованість технологізації у вищій освіті, розкрити особливості технологізованого підходу до навчання курсантів (слухачів) ВВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Проблема технологізації в освіті виникла в другій половині ХХ ст. як усвідомлена потреба упорядкувати освітній процес, надати йому належної чіткості, послідовності, узгодженості дій основних суб'єктів, спрямованості на досягнення запланованих навчально-пізнавальних і розвивальних результатів. Звідси пояснюється зосередженість фундаторів концепції програмованого навчання на питаннях структурування та операціоналізації навчальних дій, надання «інструментальної допомоги» та заохочення навчальних досягнень учнів (Skinner, 1954).

Під *технологізацією* в аспекті порушеної проблеми розуміємо структурно-операційну побудову освітнього процесу з використанням технологій навчання, які відповідають особливостям підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою (рівень вищої освіти, етап навчання, освітньо-професійні здобутки тощо) та забезпечують успішну реалізацію освітньо-виховних цілей, опанування змісту і досягнення програмних результатів навчання. Технологізація передбачає визначення виключно операційно-діяльнісної складової навчання шляхом його алгоритмізації та інструменталізації (рис. 1). При цьому неприпустимими вважаємо крайні підходи до технологізації як процесу міжособистісної взаємодії викладача і здобувачів (ототожнення з навчанням) або впро-

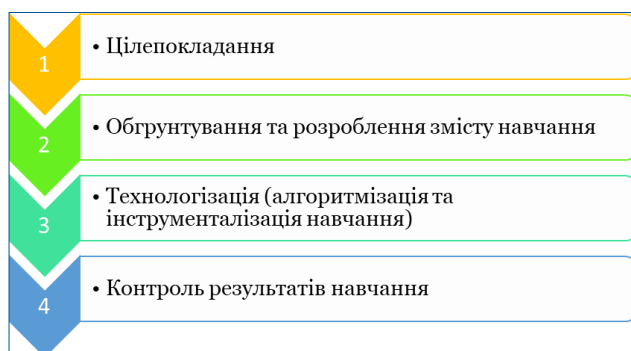

Рис. 1. Місце технологізації у моделі цілісного освітнього процесу

вадження технічних пристроїв і засобів накопичення, оброблення та передавання інформації (ототожнення з технічним забезпеченням навчання). Основне призначення технологізації вбачаємо у підвищенні ефективності навчання за допомогою програмування навчальних дій його учасників, узгодження викладання та учіння задля оптимального досягнення запланованих результатів (етапних або інтегральних).

Технологічність відносимо до провідних ознак сучасного освітнього процесу, що відзначається продуманою в усіх деталях його побудовою за алгоритмічно-інструментальною логікою:

1. Визначення етапу навчання.
2. Конкретизація навчальної мети, постановка етапних завдань.
3. Вибір методів (прийомів), форм і засобів навчання.
4. Уточнення, узгодження та координація операційних дій суб'єктів навчальної взаємодії.
5. Контроль досягнутих результатів навчання, з'ясування їх відповідності етапним завданням.
6. Проєктування подальших навчальних дій (корегування, закріплення, повернення або просування до наступного етапу).

Технологізований підхід до навчання передбачає крім чіткої його структуризації та інструменталізації раціональний розподіл ресурсів (людських, часових, матеріально-технічних) для оптимізації освітнього процесу, зниження надмірного навантаження або зайвих витрат.

Технологія навчання, на нашу думку, становить собою алгоритмічно-інструментальну складову освітнього процесу, що відповідає цілям, змісту, рівню підготовки здобувачів, забезпечує оптимальне досягнення ними програмних результатів навчання в певній послідовності дій і за допомогою спеціально відібраного навчального інструментарію (методів, прийомів, форм і засобів). На відміну від методики, що охоплює всі

компоненти освітнього процесу та відповідає на три ключових запитання (З якою метою навчати? Чого навчати? Як навчати?), технологія належить до алгоритмічно-інструментального забезпечення, а тому відповідає на останнє запитання тріади.

Оскільки навчання складається з викладання та учіння, то сутність технології навчання полягає у програмуванні спільної діяльності суб'єктів навчальної взаємодії за такою формулою:

$$ТН = \text{етапи навчання} + \text{інструменти} \\ (МН^N (ПрН^N) + ФН^N + ЗН^N) + ВД^N$$

де МН^N – методи навчання;

ПрН^N – прийоми навчання;

ФН^N – форми навчання;

ЗН^N – засоби навчання;

ВД^N – види діяльності суб'єктів навчання.

Нижче наводимо авторське бачення структури технології навчання (рис. 2).

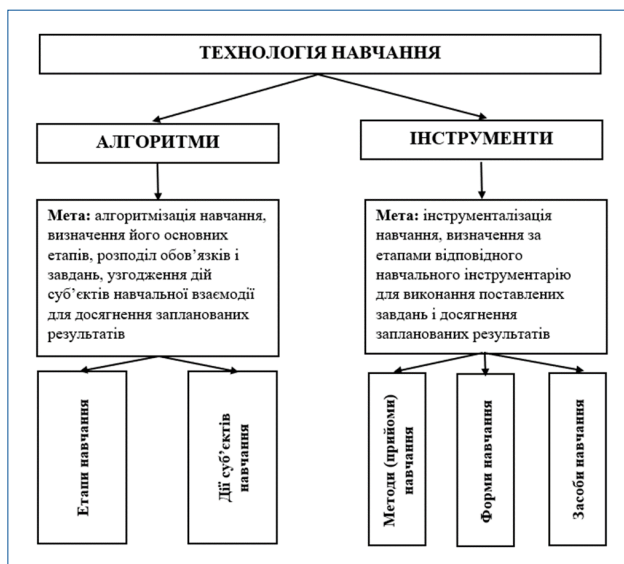

Рис. 2. Структура технології навчання

Дотепер не існує науково обґрунтованої класифікації технологій, що використовуються у системі підготовки фахівців із вищою освітою. Останнє пояснює доволі поширену тенденцію щодо ототожнення технологій навчання з освітніми і педагогічними технологіями, помилкового вживання цих понятійних категорій як синонімічних.

На нашу думку, слід чітко розмежовувати технології за рівнями їх застосування:

- *технологія навчання* функціонує на дидактичному рівні та передбачає розв'язання суто навчально-пізнавальних завдань;

- *освітня технологія* застосовується на більш складному рівні – освітньому, а тому підпорядковується вирішенню навчальних і розвивальних завдань (навчання + розвиток = освіта);

• *педагогічна технологія* реалізується на найвищому – загальнопедагогічному – рівні, що охоплює дидактику, теорію виховання і теорію управління (навчання + розвиток + виховання + управління).

Прикладом технології навчання є проєктна технологія, освітньої технології – кредитно-модульна технологія, а педагогічної технології – технологія проблемно-ситуативного навчання, виховання та управління.

Практичне застосування технології навчання здійснюється з дотриманням провідних дидактичних принципів цілеспрямованості, послідовності, наступності, узгодженості дій суб'єктів навчальної взаємодії, єдності теорії і практики, оперативності зворотного зв'язку. Проілюструємо це на прикладі технології інтенсивного тренування курсантів (слухачів) ВВНЗ.

З урахуванням нагальних потреб Збройних Сил України у прискореній підготовці військовослужбовців до виконання завдань за призначенням пріоритетності набуває *коучинг* – технологія інтенсивного тренування, спрямована на алгоритмічно-інструментальне забезпечення прикладної освітньо-професійної підготовки для відпрацювання етапних практичних результатів навчання (умінь, навичок і досвіду).

Успішна реалізація коучингу в освітньому процесі ВВНЗ забезпечується завдяки спроектованому коучинговому циклу (Вітченко, Вінтоняк & Карпенко, 2025, с. 88), що охоплює послідовність етапів інтенсивного тренування курсантів (слухачів) та відібраний за визначеною логікою навчальний інструментарій.

Коучинговий цикл відображає замкнений процес інтенсивного тренування, що складається з чотирьох послідовних етапів (рис. 3).

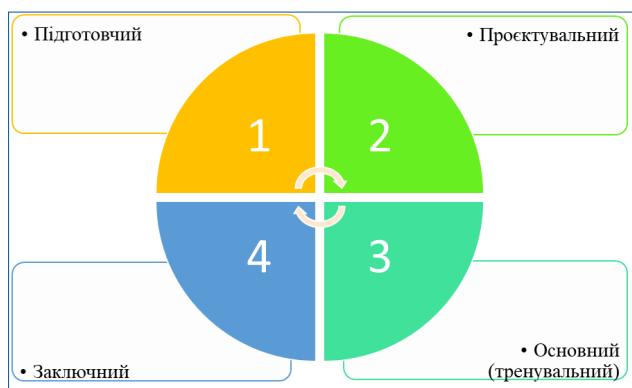

Рис. 3. Коучинговий цикл інтенсивного тренування

На *підготовчому етапі* здійснюється актуалізація попередньо набутих курсантами (слуха-

чами) знань, службового, професійного або бойового досвіду, відбувається їх осмислення з урахуванням змінних реалій військово-професійної дійсності, сучасних бойових дій. Під час підготовчого етапу передбачається застосування таких методів навчання, як опитування, розповідь, бесіда, ілюстрування тощо.

Наступний *проєктувальний етап* присвячується постановці викладачем (коучем) тренувальних цілей, розробленню та засвоєнню алгоритму виконання певного практичного завдання (вправи), демонструванню еталонних дій за пропонуваним алгоритмом. Для реалізації етапних завдань використовуються методи цілепокладання, інструктажу, демонстрування, пояснення.

Основний (тренувальний) етап підпорядковується багаторазовому виконанню практичного завдання (вправи) у різних видах і формах, порівнянню з еталоном, спільній рефлексії викладача (коуча) і курсантів (слухачів) стосовно результативності проведеного інтенсивного тренування. На цьому етапі провідну роль відіграють методи практичних вправ, що доповнюються бесідою, ілюструванням, демонструванням.

Під час *заключного етапу* здійснюється контроль результатів відпрацювання запланованих практичних умінь і навичок, набуття нового досвіду; визначаються умови їх подальшого розвитку та збагачення. На заклучному етапі перевага надається методам контрольних вправ, оцінювання, пояснення.

У разі встановлення невідповідності досягнутих окремими курсантами (слухачами) результатів сформульованим цілям їхнє інтенсивне тренування повертається на стартову позицію і передбачає повторне проведення навчання за повним коучинговим циклом.

Якість освітньо-професійної підготовки військових фахівців із вищою освітою безпосередньо залежить від рівня наукового обґрунтування, навчально-методичного і матеріально-технічного забезпечення технологізації освітнього процесу у ВВНЗ, врахування особливостей навчання курсантів (слухачів) на засадах технологізованого підходу. До останніх відносимо такі:

1. Багатофакторний характер побудови технологізованого навчання, що поєднує цілий комплекс чинників: логіку навчання за стандартами і процедурами НАТО, досвід виконання бойових завдань під час російсько-української війни, прогнозування інновацій у способах і засобах ведення майбутньої війни.

2. *Унормована послідовність застосування форм технологізованого навчання*: від індивідуальної, парної і групової до колективної, що пояснюється цільовою спрямованістю на досягнення злагодженості дій майбутніх військових керівників, набуття штабної культури відпрацювання та ухвалення управлінських рішень.

3. *Дуальний характер навчальної діяльності курсантів (слухачів)*, які одночасно вчаться і готуються до управлінської військово-педагогічної діяльності. Звідси впливає пріоритетність взаємонавчання, необхідність поступового залучення курсантів (слухачів) до ролі технолога, керівника технологізованого військово-педагогічного процесу.

Висновки. На підставі проведеного дослідження доведено пріоритетність технологізації освітнього процесу у ВВНЗ, упровадження технологій навчання з метою продуманої алгоритмізації та інструменталізації дій його суб'єктів, забезпечення оптимального співвідношення між досягнутими програмними результатами і ресурсними витратами (людськими, часовими, фінансовими, матеріально-технічними).

Технологізація у вищій військовій школі не передбачає знеособлення освітнього процесу, ігнорування суб'єкт-суб'єктного характеру його побудови, оскільки застосування технологій навчання ґрунтується на узгодженій навчальній взаємодії викладача і курсантів (слухачів), операційно-діяльнісній кореляції між викладанням і учінням.

Ефективність технологізації освітнього процесу у ВВНЗ залежить від урахування особливостей освітньо-професійної підготовки курсантів (слухачів), серед яких провідного значення набувають багатофакторний характер побудови технологізованого навчання, що охоплює логіку навчання за стандартами і процедурами НАТО, досвід виконання бойових завдань під час російсько-української війни, прогнозування інновацій у способах і засобах ведення майбутньої війни; унормована послідовність застосування форм технологізованого навчання (від індивідуальної, парної і групової до колективної); дуальний характер навчальної діяльності курсантів (слухачів), що передбачає поступовий перехід від підпорядкованого учіння, керованої навчально-пізнавальної діяльності до взаємонавчання і виконання обов'язків військового управлінця-технолога, керівника військово-педагогічного процесу у військовій частині (підрозділі).

Перспективи подальшого дослідження порушеної проблеми вбачаємо у визначенні критеріїв

технологічності освітнього процесу у ВВНЗ, розробленні науково обґрунтованих класифікацій технологій навчання за провідними ознаками, розкритті інтеграційного потенціалу технологій навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Артюшина, М., & Саркісова, О. (2022). Сучасні освітні технології у теорії та практиці підготовки здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія*, 20, 9–19. <https://doi.org/10.18372/2411-264X.20.16912>
- Вітченко, А.О., Вінтоняк, В.Ф., & Карпенко, І.С. (2025). *Лідерський коучинг*: монографія (А.О. Вітченко, ред.). Київ: НУОУ.
- Десятов, Т.М. (2020). Стратегії та інноваційні технології організації освітнього процесу в закладах вищої освіти в умовах непередбачених викликів. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*, 2, 5–10. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2020-2-5-10>
- Зельницький, А., Заболотний, О., & Левицька, Л. (2018). Технологізація освітнього процесу вищих військових навчальних закладів. *Військова освіта*, 1(37), 114–124.
- Кабінет Міністрів України. (2022, 23 лютого). *Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки* (286-р.). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-p>
- Кремень, В.Г. (2026). Про діяльність Національної академії педагогічних наук України у 2025 році та завдання на 2026 рік: Наукова доповідь на загальних зборах НАПН України 3 квітня 2026 р. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 8(1), 1–18. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8113>
- Педорич, А.В. (2019). Використання елементів програмованого навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами. *Вісник післядипломної освіти: зб. наук. пр. Серія «Педагогічні науки»*, 7(36), 69–81. [https://doi.org/10.32405/2218-7650-7\(36\)-69-81](https://doi.org/10.32405/2218-7650-7(36)-69-81)
- Ребуха, Л.З., Білоус, І.І., Брик, Р.С., Дем'янюк, А.В., В. В. Савіцька, В.В., Кричківська, О.В., & Кавецький, В.Є. (2022). *Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти*: монографія (Л.З. Ребуха, ред.). Тернопіль: Західноукраїнський національний університет. <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/41503d50-fc9d-46a6-832a-51a05f7b04d2/content>
- Терещук, В.І., Ільченко, А.М., & Семенишина, І.В. (2023). Інноваційні технології навчання у закладах вищої освіти. *Академічні візії*, 16. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7639008>
- Хміль, І.Ю., & Сергієнко, Т.В. (2023). Педагогічні технології організації освітнього процесу в закладах вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*, 56(2), 155–158. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/56.2.34>
- Хоружа, Л.Л., Братко, М.В., Желанова, В.В., Касьянова, О.М., Мельниченко, О.В., Леонтьєва, І.В., Тадеуш, О.М., Козир, М.В., Олійник, О.І., Михалюк, А.М., & Редько, С.І. (2024). *Інноваційність розвитку вищої педагогічної освіти: від теорії до практики*:

- колективна монографія (Л. Л. Хоружа, ред.). Київ : Ліра-К. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/49010/>
- Ягупов, В. (2023). Термінологічні проблеми визначення інноваційних педагогічних технологій: методологічний аспект. *Військова освіта*, 1(47), 343–356. <https://doi.org/10.33099/2617-1775/2023-01/343-356>
- Carstens, K.J., Mallon, J.M., Bataineh, M., & Al-Bataineh, A. (2021). Technology on Student Learning. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 20(1), 105–113.
- Feng, J., Yu, B., Tan, W.H., Dai, Z., & Li, Z. (2025). Key factors influencing educational technology adoption in higher education: A systematic review. *PLOS Digit Health*, 4(4):e0000764. <https://doi.org/10.1371/journal.pdig.0000764>
- Good, K.D., & Hof, B. (2024). Towards global and local histories of educational technologies: introduction. *Learning, Media and Technology*, 49(1), 1–7. <https://doi.org/10.1080/17439884.2023.2250983>
- Haleem, A., Javaida, M., Qadri, M.A., & Sumanc, R. (2022). Understanding the role of digital technologies in education. *Sustainable Operations and Computers*, 3, 275–285. <https://doi.org/10.1016/j.susoc.2022.05.004>
- Ellis, R.A., & Bliuc, A.-M. (2019). Exploring new elements of the student approaches to learning framework : the role of online learning technologies in student learning. *Active Learning in Higher Education*, 20(1), 11–24. <https://doi.org/10.1177/1469787417721384>
- Kimmons, R., McDonald, E., & Rosenberg, J.M. (2025). Trends and Topics in Educational Technology, 2025 Edition. *Tech Trends*, 69, 859-863. <https://doi.org/10.1007/s11528-025-01085-x>
- Mena-Guacas, A.F., López-Catalán, L., Bernal-Bravo, C., & Ballesteros-Regaña, C. (2025). Educational Transformation Through Emerging Technologies: Critical Review of Scientific Impact on Learning. *Education Sciences*, 15(3), 368. <https://doi.org/10.3390/educsci15030368>
- Nkomo, L.M., Daniel, B.K., & Butson, R.J. (2021). Synthesis of student engagement with digital technologies: a systematic review of the literature. *Int J Educ Technol High Educ*, 18(34). <https://doi.org/10.1186/s41239-021-00270-1>
- Skinner, B.F. (1954). The science of learning and art of teaching. *Harvard Education Review*, 24(2), 89-97.
- Stošić, L. (2015). The Importance of Educational Technology in Teaching. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education*, 3(1), 111–114.

FEATURES OF THE TECHNOLOGISED APPROACH TO TRAINING CADETS IN HIGHER MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Andrii Vitchenko

DSc in Education, Professor, Professor of the Department of Social Sciences of the National Defence University of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. The article is devoted to the pressing issue of technologising the training of cadets (students officers) in higher military educational institutions.

The scientific exploration is aimed at defining the essence and orientation of technologisation in higher military education, as well as revealing the features of a technologised approach to the educational and professional training of military specialists with higher education.

Modern views and approaches to technologisation have been analysed, revealing a number of miscalculations and shortcomings in addressing the issue: the aspecialisation of the technologised educational process, the conflation of learning technologies with teaching methods, forms, and tools, and the lack of a scientifically grounded classification of technologies, among others.

It has been established that technologisation in education emerged as a conscious need to organise the educational process, to provide it with proper clarity, consistency, coherence of actions among the main participants, and orientation toward achieving planned educational, cognitive, and developmental outcomes. Consequently, the place of technologisation within the model of a holistic educational process has been defined, and the essence of the key concepts 'technologisation', 'technological effectiveness', and "learning technology" has been revealed.

The article presents the author's vision of the structure of a learning technology and refines the classification of technologies according to their levels of application (learning technology, educational technology, pedagogical technology). The author's interpretation of learning technology as the algorithmic and instrumental foundation of the educational process is illustrated through the example of intensive training (coaching) technology, which combines the division of the training process into stages, the determination of appropriate instructional tools, and the programming of actions by the instructor-coach and cadets.

The features of implementing a technologized approach to the training of cadets in military higher education institutions are revealed.

Keywords: cadets (students officers); educational process; technologisation; technologised approach; technological effectiveness; learning technology; students; higher military educational institution.

Отримано: 14 квітня 2026 р.

Прийнято: 18 травня 2026 р.

Опубліковано: 29 травня 2026 р.